

AZ ANYA UTOLSÓ TALÁLKOZÁSA A FIÁVAL

ÍRTA:

Dr. MADARÁSZ ISTVÁN

Vannak szent és titokzatos utak az egyén s a nemzetek életében s vannak fölséges, korszakalkotó utak az emberiség történetében. S ez nemcsak átvitt értelemben a nagy elhatározások s hősi cselekedetek útjáról s irányáról áll, hanem földrajzi értelemben vett utakról is.

A pogány rómaiaknak két ilyen szent útjuk volt. Az egyik volt a *Via Sacra*, a „szent út”, a hadvezérek diadalútja, mely a *Forum Romanum-on* keresztül a diadalívig vezetett. A másik a *Via Appia*, a nagy nemzeti hősök síremlékeivel szegélyezett, sűrű lombkoronájú piniakkal díszített út, a nemzeti pantheon volt. Az egyik az élő, a másik az elmúlt dicsőségről beszélt a római polgárnak, aki öntudatos büszkeséggel s kegyeletes érzéssel lépkedett ezeken az utakon. Ilyen szent út a jeruzsálemi *Via Dolorosa*, a Keresztút is, sőt amazoknál mélyebb, szentebb jelentőségű. Ez az út nem egy, bármennyire is hatalmas és dicsőséges nép emlékeit őrzi s nemcsak egy nemzet keblét dagasztotta büszkeséggel s kegyelettel, hanem ez az út az egész keresztény, sőt az egész kultúremberiség legszentebb s kegyeletre, tiszteletre legméltóbb közös kincse. Ez az az út, mely Pontius Pilátus palotájától a Kálváriára vezetett, az az út, melyen az Istenember végrehajtotta a világtörténelem legnagyobb művét: az emberiség megváltását.

A római *Via Sacra-n* hatalmas, de halandó hősök ércleptei dobbantak, melyeknek hangjától lelkesedtek a győzők s reszkettek a leigázottak s melyeknek hangja csak a római birodalom határáig hatolt el, a jeruzsálemi szent úton a kereszt súlya alatt megtört Istenembernek reszkető léptei vánszorogtak, de ezeknek hangja elhatott a földkerekség legelrejtettebb zugába is, túlharsogta a világ-óceánok legvadabb viharait s nem remegő félelmet, hanem édes vigaszt s kegyelmet önt évezredek múlva is a hívők milhárdjainak lelkébe. A római *Via Appia* a dicső holtak utolsó diadalútja, de ez csak kegyeletet és nemzeti önérzetet fakasztott a római polgár lelkében, míg a jeruzsálemi út egy meghalni induló, de halálából dicsőséggel feltámadt Istenember halhatatlan útja, mely nem kegye-

letet, hanem erőt és életet inspirál a hívő lelkekbe, mert ez annak az utolsó útja, aki elmondhatta magáról: „Én vagyok az Út, Igazság és az Élet.”

Még a hitközömbös francia író, a kelet legszellemesebb és legszínesebb írója, *Pierre Loti* is megtorpan lelkében, mikor ezen az úton jár: „Mindenütt keresem ott — írja — az ő nyomát, mely talán már szertefoszlott, de még akkor is imádandó és édes. És anélkül, hogy megérteném, érzem az Ő emlékének elbűvölő varázsát — amaz egyedüli emberi emlékét, mely megőrizte azt a hatalmat, hogy jótékony könnyeket tud fakasztani a szemekből. Megalázkodom és mélységes összeszedettségbe mélyedek el e gyászos régi út előtt, melyen Jézus utolsó lépteit tette, midőn fájdalomtól megtörve, mint a legkisebb közülünk, elindult céljának nagy misztériuma felé.” (Jerusalem XI.)

Ha egy hitközömbös, racionalista lélek ily meghatott hangon tud írni erről az útról, mit mondjon, írjon vagy érezzen ennek láttára a Krisztust szerető hívő lélek!

Nem csoda, hogy ezt az utat áhítattal végigjárni minden hívőnek egyik legszentebb vágya.

Mikor 1914. év júliusában, közvetlenül a világháború kitörése előtt először jártam a Szentföldön, vágyva-vágytam végigsírni, végigimádkozni nagy áhítatban ezt a szent utat. Erre tartogattam minden áhítatomat, tőle vártam a legszentebb hangulatot s a legmélyebb épülést.

Délután három óra van. Perzselően tűz a keleti nap a felhődén júliusi égen és tüzes nyilait szórja a lombtalan Szentváros kopár szikláira, kőépületeire. A régi Antónia-vár, Pontius Pilátus háza tájékán gyülekezünk, hogy megkezdjük a keresztúti ájtatosságot az igazi keresztúton. A régi Antóniavár közelében durvakezű munkások éppen egy rozoga ház falait bontogatják. Tompán hangzanak a csá-kányütések, miközben a marcona alakok előttünk ismeretlen nyelven, kellemetlen torokhangon szitkozódnak. Részvét s érdeklődés nélkül nézik a csoportosulást. A perzselő napsugárban a szétbontott falakból porfelhő száll felénk. Ilyen sivár környezetben, rekkenő hőségben kezdjük el a bevezető imát s indulunk a keresztúton. Az ima rövidre van szabva, négy órára be kell fejezni az ájtatosságot, mert a Szent-sír templomban bezárnak előttünk a szent helyek. Az ortodox orosz papság, mely a szent helyek birtokosa, négy órakor kezdi meg saját ájtatosságait. Tehát röviden s gyorsan, ez a jelszó. Várom-várom a szent hangulatot, keresem a köveken az Ő nyomát, az Ő könnyfakasztó emlékét, de nem tudom megtalálni. A környezet minduntalan kizökkent az elmélkedő hangulat titokzatos csendjé-

bői. Résztelen, gúnyos tekintet a járókelők részéről, keleti szenny, bárdolatlan kövek, keleti orrfacsarintó illatok — íme ez a keret. Nem csoda, hogy a szent út emléke nem talál utat a lelkembe. Így megyünk, így sietünk egyik stációról a másikra.

És eközben, ily száraz, rideg hangulatban érkezünk meg a IV. stációig.

E helyen találkozott utoljára az Anya a Fiával: a keresztet vivő, töviskoronás, véresarcú, verejtékes homlokú Üdvözítő az Édesanyjával. Itt akart a megtört Édesanya utolsó búcsúcsókot nyomni isteni Fia homlokára, itt akarta utoljára keblére hajtani a töviskoronás fejet, itt akarta utoljára átölelni. Odasietett az egyik melléuccából a főútra, a Fia elé. A durvalelkű katonák félrelökték, a résztelen tömeg gúnyos tekintettel nézte végig. Csak szemük találkozott. Ajkuk nem forrt össze egy szent búcsúcsókban, még csak vigasztaló szóra sem nyílt meg, csak a lélek gyöngyházkapuján, a könnyektől elborított szemeken keresztül tekintett ki a két szerető fájdalmas lélek, csak a szívek dobbantak meg erősebben, csak a vér lüktetett forróbban az erekben.

Miről beszéltek a könnyes szemek? Mit mondtak a néma ajkak? Mit fejezett ki a fájdalmas arc? Mitől doboghatott e két szent szív?

Földöntúli örök szeretetről, tengermély fájdalomról, egy megtört anyai szív rettenetes kínjáról, az anyai szeretet heroizmusáról az egyik részről. Gyöngédségről, gyermeki szeretetről s isteni vigaszról az Istenember részéről.

Emberi szemszögből nézve ez volt a legszebb, de egyúttal legfájdalmasabb jelenet az Úr életében. S mivel a fájdalom s a részvét az emberi szív legszebb tulajdonsága, ez volt a legemberibb epizód, mely legjobban szól az emberi szívhez.

Ezen a helyen az örmény katolikusok kicsiny, de szép templomot emeltek. A jobboldali kriptá oltára beszél e jelenetről. Gyönyörű francia művű márvány örökíti meg ezt a találkozást.

Az oltár alatt mozaikba foglalva a négy lábnyom.

Nézzük-nézzük a szobrot, majd le-lepillantunk a lábnyomokra.

S a nagy emlék egyszerre megelevenedik előttünk. Látjuk a véresarcú, verítékes Üdvözítőt, töviskorona a szent fön, durva kereszt a feltört vállon, vörös gúnypalást a testen — s vele szemben áll a hétfájdalmú anya, szemében könnyek, arcán mély fájdalom, ajka vonaglik a benső kintől. A legártatlanabb, a legszentebb Fiú vérpadra indul s a legszentebb, legjobb, legédesebb Anya nem borulhat kebelére . . .

Egyszerre gyöngyök jelennek meg szemünkben, szívünket szorongatja a legszentebb emberi érzés, torkunk összeszorul, ajkunk

megnémul. „Wenn die Lippen erschlafen, erwacht das Herz” mondja Novalis költő. Igen, az ajk megnémult, nem tudott még halk imára sem megnyílni, de felébredt a szív, csordultig megtelt részvéttel, irgalommal, szeretettel, hittel s bánattal — s megnyíltak a szív csatornái, a gyöngyszemű könnyek. A legtisztább, a legszentebb csendes zokogás: ez volt az imánk. Nemcsak asszonyok, de katonák, meglett férfiak, világiak és papok — ott térdepeltek a hideg köveken és zokogva sírtak és sírva zokogtak.

Ez volt a legszentebb impresszióm a Szentföldön. Ennek a jelenetnek a képe ott függ hálósobám falán s ha csalódás, fájdalom sebzi szívemet, erre a képre tekintek, ezt a jelenetet varázsolom lelki szemeim elé, s most is könnyek gyöngyöznek a szememben s nyomában földöntúli béke és megnyugvás száll a lelkembe. Szenvedni a legszentebb emberi sors, ezt élte át a két legnemesebb lény, aki az emberiségnek mintaképe volt: a keresztvívő Istenember s a hétfájdalmú Édesanya.

Szenvedni emberi sors, de megnyugodni benne e két nemes példa láttára kereszteny erény — természetfölötti érdem.

